บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการดำเนินโครงการการวิจัยเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการลุ่มน้ำสายบุรี กรณีศึกษา: การจัดการน้ำแบบรัฐและแบบชาวบ้านในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

การจัดการน้ำแบบรัฐและผลกระทบที่เกิดขึ้น

สถานการณ์และการจัดการน้ำในมุมมองเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

จากการใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อสำรวจสถานการณ์น้ำและการจัดการน้ำจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีบทบาทในเขตพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี จำนวน 6 คน ปรากฏผลดังนี้

สถานการณ์น้ำและการแก้ไขปัญหา

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาน้ำที่ชาวบ้านให้ความสำคัญและสนใจเป็นพิเศษ คือ ปริมาณและคุณภาพของน้ำประปาที่ใช้สำหรับการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพความเสื่อมโทรมของท่อประปาที่ชำรุดและขาดการบำรุงรักษา จนทำให้ระบบน้ำประปาหมู่บ้านมีปัญหาไม่สามารถผลิตและจ่ายน้ำได้ตลอดทุกช่วงเวลา รวมทั้งกระทบถึงคุณภาพน้ำทำให้มีสิ่งสกปรกเจือปน อย่างไรก็ตามชาวบ้านก็มีการปรับตัวเพื่อลดผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว ด้วยการหันกลับไปอาศัยน้ำบ่อ แต่ปรากฏว่า ณ ปัจจุบันปริมาณน้ำในบ่อกลับลดลง โดยชาวบ้านส่วนใหญ่เชื่อว่ามีสาเหตุมาจากการขุดลอกคลองจากหน่วยงานราชการ ซึ่งนอกจากจะส่งผลต่อปริมาณน้ำแล้วยังส่งผลกระทบเชิงลบต่อระบบนิเวศและแหล่งอาหารของชุมชนอย่างมากอีกด้วย

ในการหันกลับมาพึ่งพิงน้ำจากบ่อน้ำ ทำให้ชาวบ้านเริ่มตระหนักและสังเกตถึงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำโดยรวมของพื้นที่ โดยพบว่า ปริมาณน้ำในหน้าแล้งมีน้อยลง ในขณะที่หน้าฝนมีมากเกินไปจนเกิดปัญหาน้ำท่วมในหลายพื้นที่และกลายเป็นปัญหาซ้ำซ้อนที่กำลังทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ และยังไม่มีการแก้ไขจริงจัง

Prince of Songkla University Pattani Campus

การแก้ไขปัญหาที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน ยังทำได้ไม่เต็มที่และขาดความต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก ไม่มีความชัดเจนว่าใครควรเป็นเจ้าภาพหรือหน่วยงานหลักในการดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำอย่างแท้จริง ขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนรับผิดชอบ และแนวทางการแก้ไขปัญหาก็เป็นการแก้ไขปัญหาแบบเฉพาะหน้าตามอำนาจหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ไม่ได้มีการวางแผนการจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ

ผลกระทบจากการขุดคลองธรรมชาติ (คลองบาเจาะ)

การขุดลอกคลองธรรมชาติบริเวณหมู่ที่ 4 บ้านส้มป่อย ตำบลกาเยาะมาตี อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เกิดขึ้นเมื่อประมาณ ปี 2534 โดยนายอำเภอในสมัยนั้นได้มีคำสั่งให้ขุดลอกคลองสายดังกล่าวเพื่อระบายน้ำซึ่งท่วมขังตัวอำเภอและตลาดบาเจาะ การกระทำดังกล่าวแม้จะสามารถแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของตัวอำเภอได้ในขณะนั้น แต่ก็ปรากฏผลในภายหลังว่าส่งผลกระทบที่รุนแรงต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลโดยตรงต่อชาวบ้านในตำบลกาเยาะมาตีในเวลาต่อมา และกลายเป็นปัญหาเรื้อรังที่แก้ไขไม่จบสิ้น กล่าวคือเมื่อครั้งขุดลอกคลองครั้งแรก ผู้รับผิดชอบขุดคลองลึกเกินไป ทำให้ในช่วงฤดูกาลเพาะปลูกไม่สามารถทดน้ำเข้านาได้สะดวก ส่งผลให้ที่นาบางส่วนกลายเป็นนาร้าง หลังจากนั้นก็มีความพยายามสร้างฝายทดน้ำในคลองแต่ก็พังทลายลงเนื่องจากไม่สามารถทนต่อการกัดเซาะของน้ำในช่วงน้ำหลาก และในช่วงหน้าแล้งก็ส่งผลให้ปลายน้ำไม่มีน้ำใช้อย่างเพียงพอจนชาวบ้านบางส่วนต้องมาช่วยกันเจาะเพื่อให้น้ำไหลผ่านไปได้

จากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) กลุ่มผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน สามารถสรุปผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อชุมชนดังนี้

ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากการขุดลอกคลองได้สร้างความเสียหายเดือดร้อนรำคาญให้กับชาวบ้าน ซึ่งปรากฏผลเด่นชัดเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันมีดังนี้

- การขุดทำลายป่าไผ่บริเวณสองฝั่งคลอง ทำให้สูญเสียรากไผ่ซึ่งทำหน้าที่ยึดตลิ่งชายฝั่ง ส่งผลให้เกิดการพังทลายของตลิ่งชายคลองทั้งสองฝั่งอย่างรุนแรง ขยายวงกว้างไปจนทำให้ที่ดินทำกินของเกษตรกรที่อยู่บริเวณติดกับคลองได้รับความเสียหายอย่างหนัก

- เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น เปลี่ยนจากนาข้าวเป็นยางพารา ซึ่งไม่ได้ให้ผลผลิตที่น่าพอใจ เป็นต้น
- การทำลายป่าไผ่ ทำให้สูญเสียแหล่งเพาะขยายพันธุ์และแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำที่ชาวบ้านใช้เป็นแหล่งอาหารเพื่อการดำรงชีพ
- สภาพพื้นดินมีการเปลี่ยนแปลง โดยสังเกตพบว่าความชื้นในดินลดลง ดินแห้ง ปลูกพืชได้ผลผลิตน้อยลง นอกจากนี้หลังฤดูเก็บเกี่ยวพื้นที่นี้ยังแห้งแล้งจนกระทั่งหญ้าตาย ทำให้ไม่สามารถใช้เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว หรือแพะได้ดังเดิม
- ปริมาณน้ำในบ่อลดน้อยลง จนกระทั่งสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านบางครอบครัว โดยเฉพาะโรงเรียนกาเยาะมาตี บ่อน้ำแห้งจนกระทั่งไม่มีน้ำเพียงพอสำหรับใช้ในโรงเรียน นักเรียนต้องนำน้ำดื่มมาเองจากบ้าน

ภาพประกอบ 4-1 สภาพความเสียหายจากการขุดลอกคลอง

Prince of Songkla University

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจสังคม

ผลกระทบที่เกิดจากการขุดลอกคลองในครั้งนั้น ไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะต่อสิ่งแวดล้อมรอบข้าง แต่ยังส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของชาวชุมชนกาเยาะมาตี ดังนี้

- รายได้ลดน้อยลงจากผลผลิตที่ลดน้อยลง ทำให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบากมากขึ้น
- ขาดแหล่งอาหารและแหล่งรายได้เสริมจากการสูญเสียป่าไผ่ ซึ่งให้ผลผลิตทั้งหน่อไม้จากต้นไผ่ และปลาที่มาอยู่อาศัยในบริเวณรากไผ่ริมคลอง
- ผู้นำครอบครัวบางคนต้องต้องละทิ้งอาชีพชาวนา ทิ้งที่ทำกิน และห่างไกลครอบครัว ญาติพี่น้อง โดยต้องไปหางานทำในมาเลเซีย เพราะไม่สามารถทำมาหากินได้ดังเดิม
- บางครอบครัวมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นจากการต้องหาซื้อน้ำดื่มที่เป็นถัง เพราะน้ำในบ่อมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน

ภาพประกอบ 4-2 สภาพความแห้งแล้ง

Prince of Songkla University Pattani Campus

การจัดการน้ำแบบชาวบ้าน

ภาพประกอบ 4-3 ฝายกั้นน้ำโบราณ

ฝายกั้นน้ำ (ทำนบ) โบราณ

ประวัติการก่อสร้าง

ฝายกั้นน้ำโบราณ เป็นนวัตกรรมด้านการจัดการน้ำโดยชาวบ้านเมื่อครั้งอดีตประมาณ 50 ปีที่ผ่านมาที่ยังคงสามารถใช้ประโยชน์มาได้จวบจนทุกวันนี้ ดำเนินการก่อสร้างโดยการรวมตัว รวมเงินและร่วมแรงกันของชาวบ้าน ภายใต้การนำของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการยกย่องให้เป็นปราชญ์ชาวบ้านรวมกันคิดและนำเสนอแนวคิดการสร้างฝายกั้นน้ำ (ทำนบ) โดยผ่านการเห็นชอบของชาวบ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกและเพื่อรองรับการขยายพื้นที่การเพาะปลูกข้าว

ภาพประกอบ 4-4 นายฮัจยีมามุ นาแซ (หนึ่งในสามผู้นำที่ยังคงมีชีวิตอยู่)

กลุ่มผู้นำชุมชนในสมัยนั้น 3 คน ประกอบด้วย นายมะซาแม ดาโอ๊ะ ซึ่งมีความรู้ทางด้านการก่อสร้าง ทำหน้าที่เป็นนายช่างใหญ่ในการออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง นายฮัจยีมามุ นาแซ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารจัดการในการกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายที่ผู้ได้รับประโยชน์สมควรจ่าย รวบรวมเงินทุนเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ และบริหารจัดการแรงงานในการก่อสร้าง และนายฮัจยีเฮง วามะ ซึ่งเป็นคหบดีผู้มีฐานะดีในหมู่บ้านให้ความอนุเคราะห์รถจิ๊ปเพื่อใช้ในการขนถ่ายวัสดุอุปกรณ์การก่อสร้างซึ่งต้องไปซื้อมาจากตลาดในตัวอำเภอบาเจาะที่ห่างออกไปจากชุมชนประมาณ 10 กิโลเมตร และโดยเฉพาะการขนหินจากเชิงเขาซึ่งมีระยะทางกว่า 3 กิโลเมตร มาใช้ในการก่อสร้าง ซึ่งนับว่าช่วยประหยัดเวลาและแรงงานของชุมชนได้เป็นจำนวนมาก

การก่อสร้างใช้เวลาประมาณ 3 เดือนก็ดำเนินการเสร็จ ด้วยการร่วมแรงร่วมใจกันของชาวบ้านที่สลับผลัดเปลี่ยนกันมาทำหน้าที่ตามแต่ละกำลังที่ตัวเองจะช่วยได้ การสร้างฝายกั้นน้ำไม่เพียงเฉพาะชาวบ้านในชุมชนกาเยาะมาตีเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์ แต่ชาวบ้านจาก

ชุมชนใกล้เคียง อย่างหมู่ที่ 5 บ้านชูโว ตำบลบาเระใต้ก็ได้รับประโยชน์จากการแพร่กระจายของความชื้นในดินทำให้ผลผลิตมะพร้าวดีขึ้น จึงทำให้ได้รับความร่วมมือจากหมู่บ้านดังกล่าวด้วย

หลังจากการก่อสร้างฝายเสร็จประมาณ 3 ปี พื้นที่ส่วนบนซึ่งเป็นป่าก็ได้ถูกปรับสภาพเป็นนาข้าวและสามารถเพาะปลูกได้ผลผลิตดีเนื่องจากมีน้ำท่าที่อุดมสมบูรณ์จากการสร้างฝายมาจนถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการน้ำ

การเลือกตำแหน่งสถานที่ก่อสร้าง ชาวบ้านมีการสำรวจเส้นทางการไหลของน้ำและกำหนดจุดสร้างตรงที่เส้นทางน้ำทุกสายไหลมารวมกัน

การออกแบบการก่อสร้าง ชาวบ้านออกแบบการก่อสร้างโดยคำนึงถึงความมั่นคงถาวรของฝาย ด้วยการสร้างแนวซีเมนต์เพื่อป้องกันกระแสน้ำวนและกัดเซาะฝายและตลิ่ง

ภาพประกอบ 4-5 แบบฝายโบราณ

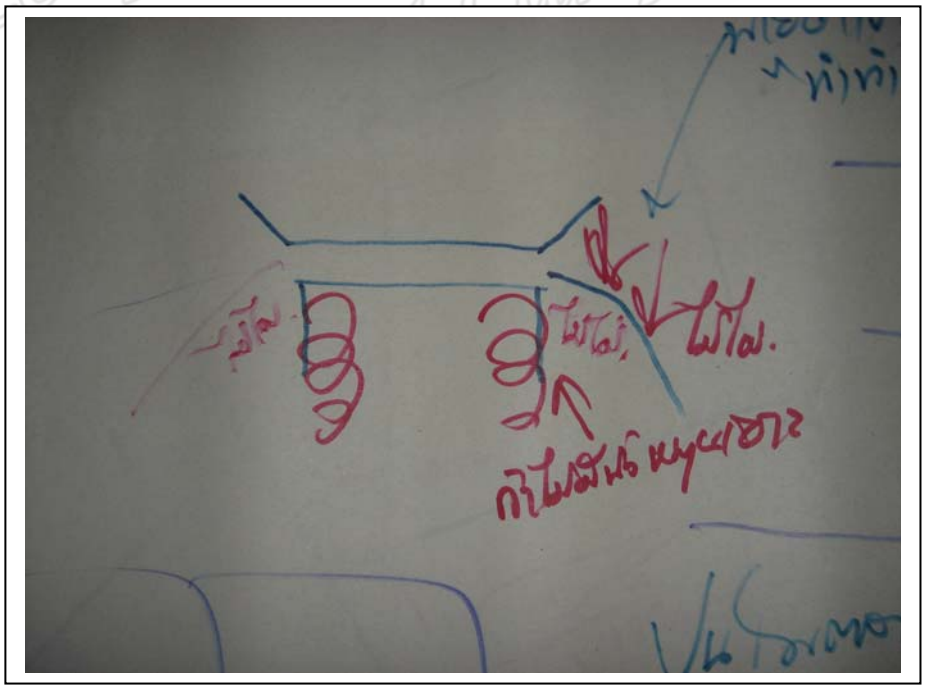

Prince of Songkla University Pattani Campus

การป้องกันการกัดเซาะและพังทลายของฝาย ในการก่อสร้างฝายกั้นน้ำ ชาวบ้านมีการป้องกันการกัดเซาะและพังทลายของฝายหลายวิธีการด้วยกันดังนี้

- ลดแรงปะทะด้วยการถมดินหน้าฝายให้มีความลาดเอียงและให้น้ำไหลบ่าผ่านฝายไป
- ปลูกไผ่ไว้ตลอดแนวทั้งสองฝั่ง เพื่อยึดดินไม่ให้พังทลายลงมา

ภาพประกอบ 4-6 การลดแรงปะทะฝาย

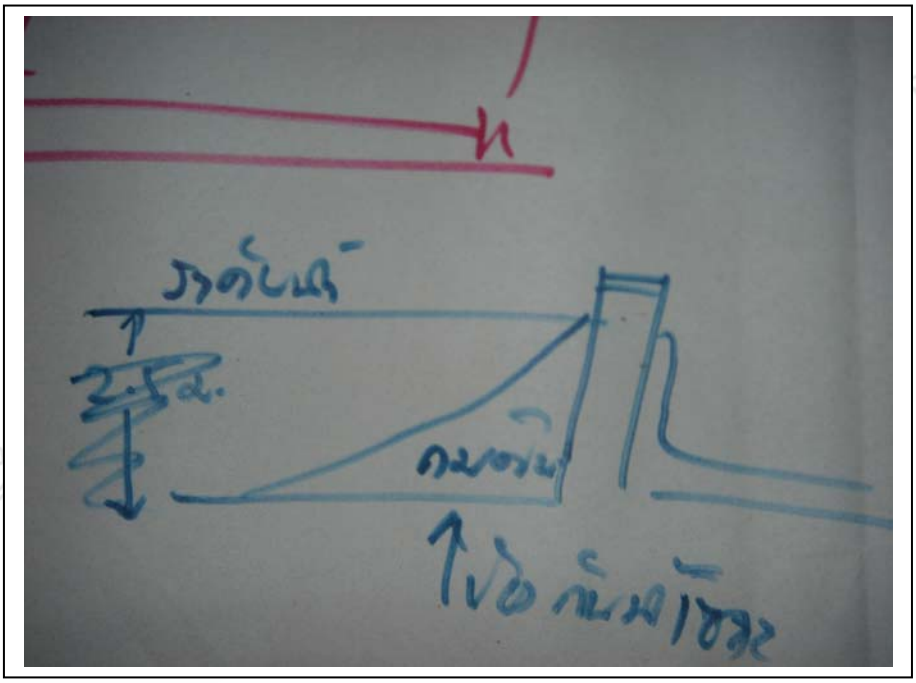

การปรับระดับน้ำเพื่อให้เหมาะกับการเพาะปลูก ชาวบ้านคำนึงถึงการปรับระดับน้ำเพื่อให้เหมาะกับข้าวในแต่ละช่วงอายุซึ่งต้องการน้ำไม่เท่ากัน ดังนั้น สันฝายจึงถูกสร้างให้สามารถเปิด-ปิดโดยการนำวัสดุไปกั้นน้ำและปล่อยน้ำได้ตามระดับที่ต้องการ

การจัดสรรน้ำเข้าที่นาและการระบายน้ำ ชาวบ้านใช้การทดน้ำหรือยกระดับน้ำจากฝายให้ท่วมกลับขึ้นไปในพื้นที่ด้านบน โดยมีการเปิดคันนาเพื่อถ่ายน้ำให้กับแปลงข้าง ๆ และในช่วงระบายน้ำก็มีการตกลงอนุญาตให้ปล่อยน้ำผ่านนาเพื่อนบ้านได้ โดยการเพาะปลูกข้าวทำในระยะเวลาใกล้เคียงกันทำให้ขั้นตอนการทดน้ำเข้านาและระบายน้ำออกจากนาเป็นไปในลักษณะเดียวกัน

การกำหนดอัตราเงินสมทบที่สมควรจ่าย ชาวบ้านแต่ละคนได้รับประโยชน์จากการก่อสร้างฝายกั้นน้ำไม่เท่ากัน จึงมีการกำหนดอัตราเงินสมทบที่ชาวบ้านแต่คนสมควรจ่ายในอัตราที่แตกต่างกันไปตามระยะใกล้ไกลหรือการได้ประโยชน์จากน้ำ 4 อัตรา คือ 400 บาท/ไร่ 200 บาท/ไร่ 150 บาท/ไร่ และ 50 บาท/ไร่ โดยนายฮัจยีมามุ นาแซ ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินและจัดเก็บเงินสมทบดังกล่าว

ในการจ่ายเงินสมทบดังกล่าว ชาวบ้านจะค่อยๆ ทยอยจ่ายจนครบจำนวนตามที่ตัวเองต้องจ่ายเอง ไม่มีการเร่งรัดหรือบทลงโทษใดๆ ใช้วิธีถ้อยทีถ้อยอาศัย โดยไม่ปรากฏว่าไม่มีใครไม่จ่ายหรือไม่ให้ความร่วมมือ (Free rider)

สถานการณ์และการจัดการน้ำในมุมมองชาวบ้าน

จากการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อสำรวจสถานการณ์น้ำและการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของครัวเรือนชาวบ้านในเขตพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี จำนวน 300 ตัวอย่าง ปรากฏผลดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
จำปากอ	33	11.0
ยะลูตง	47	15.7
กาเยาะมาตี	67	22.3
ส้มป่อย	60	20.0
ปะลูกา	65	21.7
ยะลูตงดูวอ	28	9.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.1 พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นไปตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 300 ตัวอย่างซึ่งคำนวณจากสูตรของยามาเน่ โดยในการจัดเก็บข้อมูลครั้งนี้ นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยสามารถจัดเก็บข้อมูลได้ใกล้เคียงกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่

Prince of Songkla University Pattani Campus

กำหนดไว้ตามสัดส่วนของประชากรที่เหมาะสม (ดูตาราง 3.1) โดยมีกลุ่มตัวอย่างมากจากหมู่บ้านต่างๆ ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านจำปากอ คิดเป็นร้อยละ 11.0 หมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง คิดเป็นร้อยละ 15.7 หมู่ที่ 3 บ้านกาเยาะมาตี คิดเป็นร้อยละ 22.3 หมู่ที่ 4 บ้านส้มป่อย คิดเป็นร้อยละ 20.0 หมู่ที่ 5 บ้านปะลูกา คิดเป็นร้อยละ 21.7 และหมู่ที่ 6 บ้านยะลูตงดูวอ คิดเป็นร้อยละ 9.3

ตาราง 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	127	42.3
หญิง	173	57.7
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.3 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.7

ตาราง 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	14	4.7
20-30 ปี	94	31.3
31-45 ปี	96	32.0
46-60 ปี	72	24.0
61 ปีขึ้นไป	24	8.0
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.3 พบว่า ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ช่วงอายุ 31-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.0 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือช่วงอายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.3 และอันดับสามคือ ช่วงอายุ 46-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0

Prince of Songkla University Pattani Campus

ตาราง 4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	145	48.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	51	17.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	47	15.7
อนุปริญญา/ปวส.	11	3.7
ปริญญาตรี	45	15.0
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.4 พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.3 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 17.0 และอันดับสามคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 15.7

ตาราง 4.5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
พนักงานบริษัท/รับจ้าง	64	21.3
เกษตรกรรม/ประมง	59	19.7
ประกอบกิจการส่วนตัว/ค้าขาย	56	18.7
นักเรียน/นักศึกษา	23	7.7
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	10	3.3
อื่นๆ ได้แก่ แม่บ้าน ครูสอนศาสนา	88	29.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.5 พบว่า การประกอบอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 29.3 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ พนักงานบริษัท/รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 21.3 และอันดับสามคือ เกษตรกรรม/ประมง คิดเป็นร้อยละ 19.7

Prince of Songkla University Pattani Campus

สถานการณ์น้ำโดยภาพรวมของพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี

จากการสำรวจสถานการณ์ปัญหาน้ำโดยภาพรวมของพื้นที่ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4.6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุถึงปัญหาน้ำที่ครอบครัวตนเองประสบในรอบปีที่ผ่านมา

ปัญหาน้ำ	จำนวน	ร้อยละ
น้ำท่วม	216	51.3
ขาดน้ำสำหรับการเพาะปลูก/บริโภค	131	31.0
น้ำเสีย	44	10.4
ไม่มีปัญหาใดๆ	31	7.3
รวม	**422**	**100.0**

จากตาราง 4.6 พบว่า ปัญหาที่ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตีประสบมากที่สุดในรอบปีที่ผ่านมาคือ ปัญหาน้ำท่วม คิดเป็นร้อยละ 51.3 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ปัญหาขาดน้ำสำหรับการเพาะปลูกและบริโภค คิดเป็นร้อยละ 31.0 และอันดับสามคือ ปัญหาน้ำเสีย คิดเป็นร้อยละ 10.4 ในขณะที่ร้อยละ 7.3 ไม่ประสบปัญหาน้ำใดๆ เลย

ภาพประกอบ 4-7 ร้อยละของปัญหาน้ำในรอบปีที่ผ่านมา

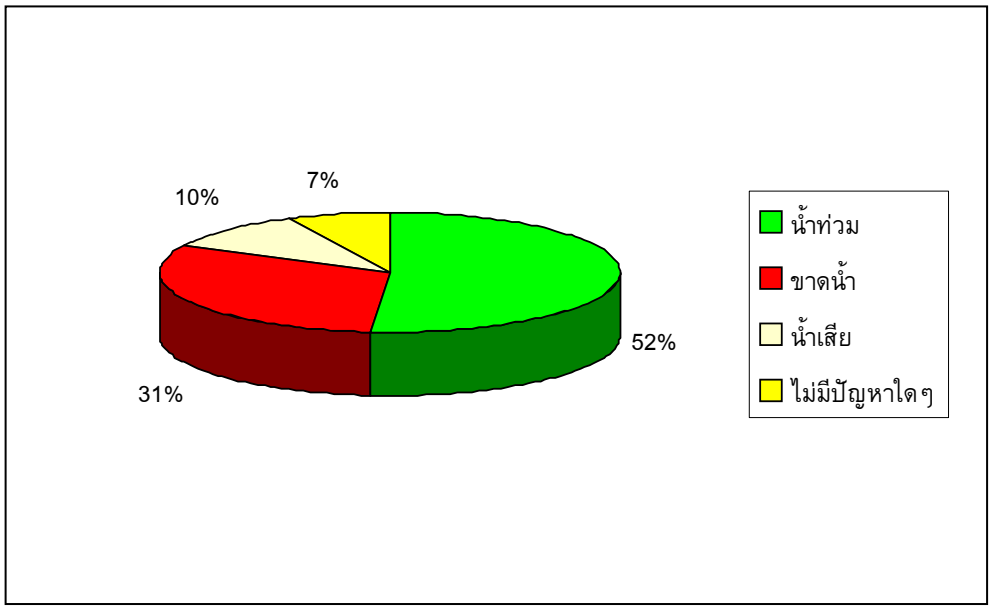

Prince of Songkla University Pattani Campus

ตาราง 4.7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุถึงปัญหาน้ำที่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวตนเองมากที่สุดในรอบปีที่ผ่านมา

ปัญหาน้ำ	จำนวน	ร้อยละ
ขาดน้ำสำหรับการเพาะปลูก/บริโภค	131	43.7
น้ำท่วม	124	41.3
น้ำเสีย	15	5.0
ไม่มีปัญหาใดๆ	30	10.0
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.7 พบว่า ปัญหาน้ำที่สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตีมากที่สุดในรอบปีที่ผ่านมาคือ ปัญหาขาดน้ำสำหรับการเพาะปลูกและบริโภค คิดเป็นร้อยละ 43.7 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ปัญหาน้ำท่วม คิดเป็นร้อยละ 41.3 และอันดับสามคือ ปัญหาน้ำเสีย คิดเป็นร้อยละ 5.0 ในขณะที่ร้อยละ 10.0 ไม่คิดว่าปัญหาน้ำที่เกิดขึ้นสร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวตนเองมากนัก

ตาราง 4.8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุถึงปัญหาน้ำที่คาดว่าพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตีจะประสบมากที่สุดในอนาคต

ปัญหาน้ำ	จำนวน	ร้อยละ
ขาดน้ำสำหรับการเพาะปลูก/บริโภค	178	59.3
น้ำท่วม	95	31.7
น้ำเสีย	17	5.7
ไม่มีปัญหาใดๆ	10	3.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.8 พบว่า ปัญหาน้ำที่ชาวบ้านตระหนักและคาดว่าจะกลายเป็นปัญหาที่ตำบลกาเยาะมาตีประสบมากที่สุดในอนาคตคือ ปัญหาขาดน้ำสำหรับการเพาะปลูกและบริโภค คิดเป็นร้อยละ 59.3 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ปัญหาน้ำท่วม คิดเป็นร้อยละ 31.7 และอันดับสามคือ ปัญหาน้ำเสีย คิดเป็นร้อยละ 5.7 ในขณะที่ร้อยละ 3.3 ไม่คิดว่าในพื้นที่จะมีปัญหาน้ำเกิดขึ้นในอนาคต

Prince of Songkla University Pattani Campus

ภาพประกอบ 4-8 ร้อยละของปัญหาน้ำที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต

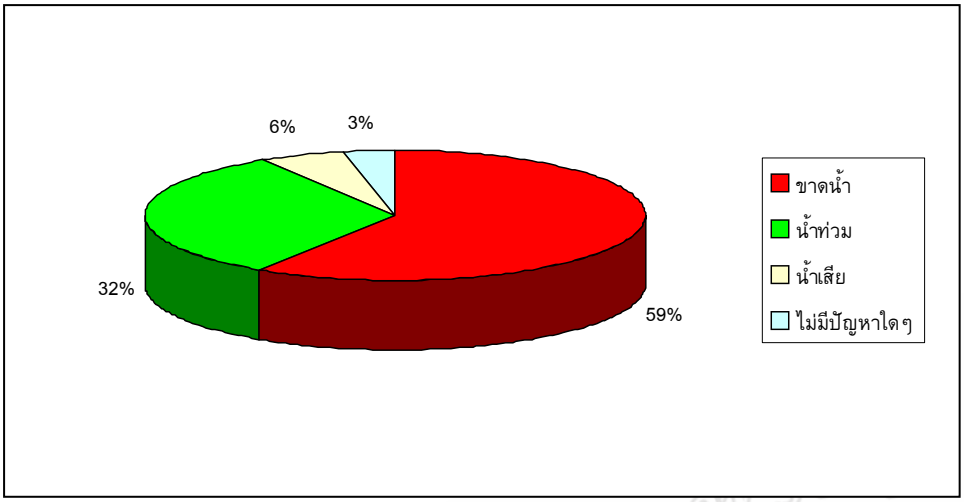

ตาราง 4.9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่คาดว่าการใช้น้ำจะกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งในอนาคต

ความขัดแย้ง	จำนวน	ร้อยละ
มี	158	52.7
ไม่มี	142	47.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคาดว่าปัญหาเรื่องการใช้น้ำจะสร้างความขัดแย้งให้กับคนในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี คิดเป็นร้อยละ 52.7 โดยให้เหตุผลว่า ปริมาณน้ำในอนาคตจะไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในพื้นที่ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งฤดูกาลก็มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก โดยสังเกตพบว่า ฤดูร้อน หรือหน้าแล้งมีช่วงเวลานานขึ้น นอกจากนี้ชุมชนยังไม่มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจในการวางแผนจัดการเรื่องน้ำ จึงน่าจะส่งผลทำให้เกิดความขัดแย้งจากการใช้น้ำได้ในอนาคต และอาจจะมีความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับรัฐเกิดขึ้นได้หากชลประทานมีการจัดเก็บค่าบำรุงหรือใช้น้ำ ในขณะที่ร้อยละ 47.3 คาดว่าปัญหาเรื่องน้ำจะไม่สร้างความขัดแย้งให้กับคนในพื้นที่ โดยให้เหตุผลว่า ชาวบ้านในพื้นที่มีความรัก ความสามัคคีช่วยเหลือกัน รวมทั้งชาวบ้านบางส่วนก็มีบ่อน้ำเป็นของตัวเองและไม่เชื่อว่าน้ำจะขาดหรือไม่เพียงพอต่อคนในพื้นที่ เพราะที่ผ่านมามีน้ำใช้ได้ตลอดทั้งปี

Prince of Songkla University Pattani Campus

การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำโดยภาพรวมของพื้นที่ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4.10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุถึงแหล่งน้ำที่ครอบครัวตนเองใช้เพื่อการบริโภคเป็นหลัก

แหล่งน้ำเพื่อการบริโภค	จำนวน	ร้อยละ
น้ำบ่อ	224	74.7
น้ำประปา	55	18.3
น้ำถัง (ซื้อ)	11	3.7
น้ำฝน	6	2.0
อื่นๆ เช่น น้ำบาดาล	4	1.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.10 พบว่า แหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้เพื่อการบริโภคในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ น้ำบ่อ คิดเป็นร้อยละ 74.7 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ น้ำประปา คิดเป็นร้อยละ 18.3 และอันดับสามคือ น้ำถัง (ซื้อ) คิดเป็นร้อยละ 3.7

ภาพประกอบ 4-9 ร้อยละของแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค

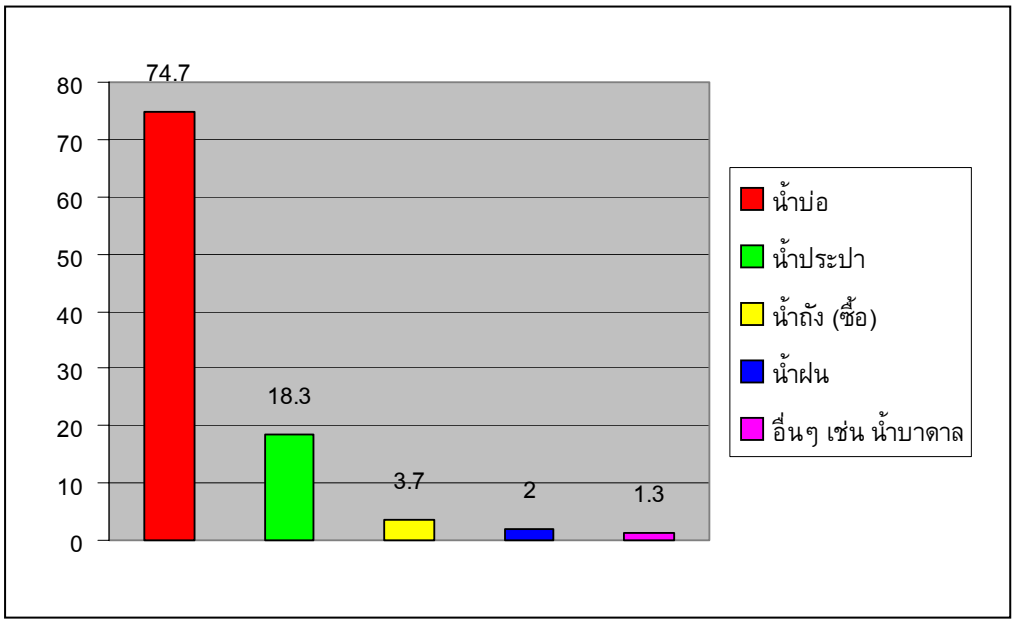

Prince of Songkla University Pattani Campus

ภาพประกอบ 4-10 ร้อยละของแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก

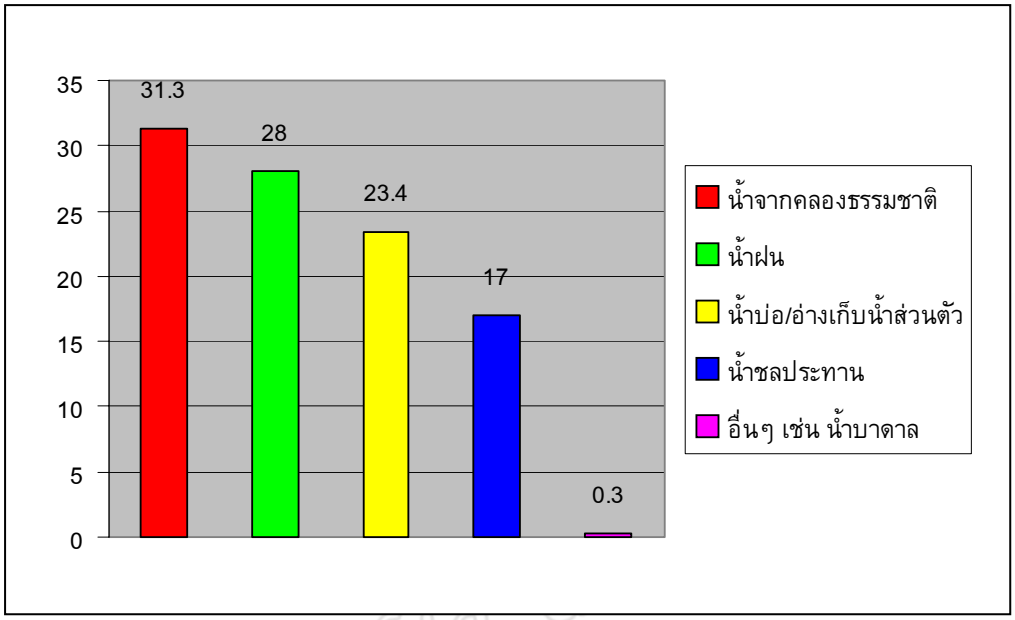

ตาราง 4.11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุถึงแหล่งน้ำที่ครอบครัวตนเองใช้เพื่อการเพาะปลูกเป็นหลัก

แหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก	จำนวน	ร้อยละ
น้ำจากคลองธรรมชาติ	94	31.3
น้ำฝน	84	28.0
น้ำบ่อ/อ่างเก็บน้ำส่วนตัว	70	23.4
น้ำชลประทาน	51	17.0
อื่นๆ เช่น น้ำบาดาล	1	0.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.11 พบว่า แหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้เพื่อการเพาะปลูกในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ น้ำจากคลองธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 31.3 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ น้ำฝน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และอันดับสามคือ น้ำบ่อ/อ่างเก็บน้ำส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 23.4

Prince of Songkla University Pattani Campus

ตาราง 4.12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุถึงความขัดแย้งจากการใช้น้ำในพื้นที่

ความขัดแย้ง	จำนวน	ร้อยละ
มี	24	8.0
ไม่มี	251	83.7
ไม่ทราบ	25	8.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่ามีความขัดแย้งจากการใช้น้ำในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 8.0 โดยให้เหตุผลว่า แม้จะไม่ใช่ความขัดแย้งที่รุนแรงแต่ก็มีความไม่พอใจเกิดขึ้นกับชาวบ้านบางส่วนที่ระบบน้ำประปาจ่ายน้ำไม่ถึง ในขณะที่ร้อยละ 83.7 ไม่พบว่ามีความขัดแย้งจากการใช้น้ำในพื้นที่และ ร้อยละ 8.3 ไม่ทราบว่าในพื้นที่มีความขัดแย้งที่เกิดจากการใช้น้ำหรือไม่

การมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ

จากการสำรวจการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำโดยภาพรวมของพื้นที่ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4.13 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ

การเป็นสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
เป็น	10	3.3
ไม่เป็น	290	96.7
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.13 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำหรือแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเพียงร้อยละ 3.3 โดยเป็นกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในขณะที่ร้อยละ 96.7 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำหรือแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำใดๆ เลย

Prince of Songkla University Pattani Campus

ตาราง 4.14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุถึงผู้ที่ควรเป็นผู้รับผิดชอบจัดการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ

ผู้รับผิดชอบ	จำนวน	ร้อยละ
ชาวบ้านร่วมกับส่วนราชการ	217	72.3
ชาวบ้านผู้ใช้น้ำ	47	15.7
อบต./เทศบาล	32	10.7
ชลประทาน	4	1.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.14 พบว่า ผู้ที่ควรเป็นผู้รับผิดชอบจัดการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ชาวบ้านร่วมกับส่วนราชการ คิดเป็นร้อยละ 72.3 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ชาวบ้านผู้ใช้น้ำ คิดเป็นร้อยละ 15.7 และอันดับสามคือ อบต./เทศบาล คิดเป็นร้อยละ 10.7

ภาพประกอบ 4-11 ร้อยละของผู้ที่ควรรับผิดชอบการแก้ไขปัญหาน้ำ

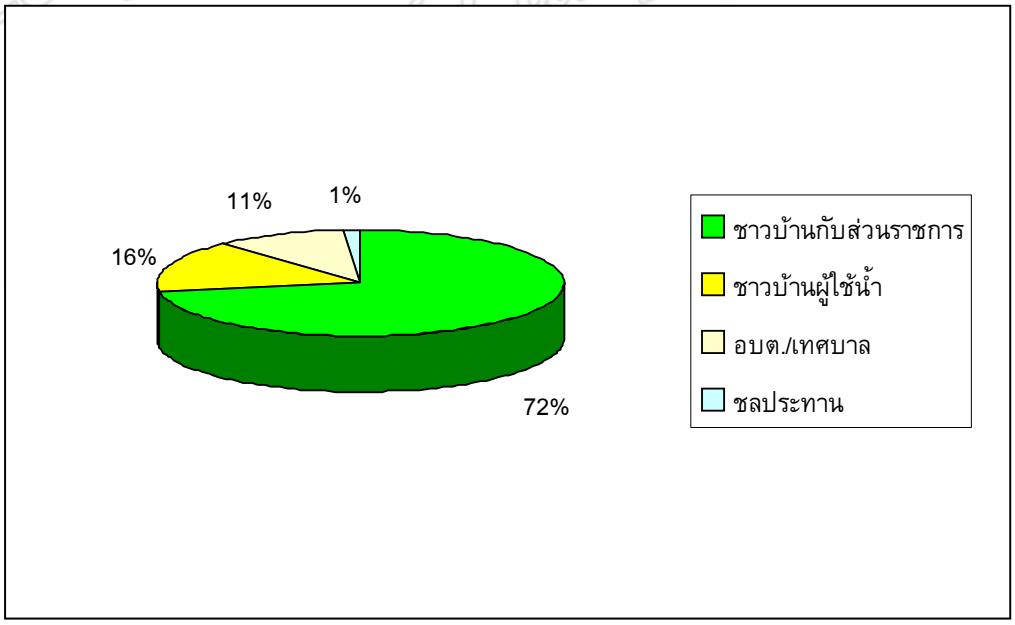

Prince of Songkla University Pattani Campus

ตาราง 4.15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยมีส่วนร่วมในการจัดการหรือแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำกับหน่วยงานราชการในด้านต่างๆ

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
ร่วมประชุม	99	33.0
ร่วมเสนอความคิดเห็น	21	7.0
ร่วมออกค่าใช้จ่าย	12	4.0
ร่วมวางแผน	3	1.0
ร่วมออกแรงปฏิบัติ	5	1.7
ไม่เคยมีส่วนร่วมใดๆ	160	53.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 53.3 ไม่เคยมีส่วนร่วมใดๆ กับหน่วยงานราชการในการจัดการหรือแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ ในขณะที่การมีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆ เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ร่วมประชุม คิดเป็นร้อยละ 33.0 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ร่วมเสนอความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 7.0 และอันดับสามคือ ร่วมออกค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 4.0

Prince of Songkla University Pattani Campus

ตาราง 4.16 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการหรือแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำกับหน่วยงานราชการในด้านต่างๆ

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
ร่วมประชุม	170	56.7
ร่วมเสนอความคิดเห็น	84	28.0
ร่วมออกแรงปฏิบัติ	12	4.0
ร่วมวางแผน	8	2.6
ร่วมออกค่าใช้จ่าย	2	0.7
ไม่อยากมีส่วนร่วมใดๆ	24	8.0
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการหรือแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำร่วมกับหน่วยงานราชการในรูปแบบต่างๆ เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก

คือ ร่วมประชุม คิดเป็นร้อยละ 56.7 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ร่วมเสนอความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 28.0 และอันดับสามคือ ไม่ต้องการมีส่วนร่วมใดๆ คิดเป็นร้อยละ 8.0

ภาพประกอบ 4-12 ร้อยละของกิจกรรมที่ต้องการมีส่วนร่วม

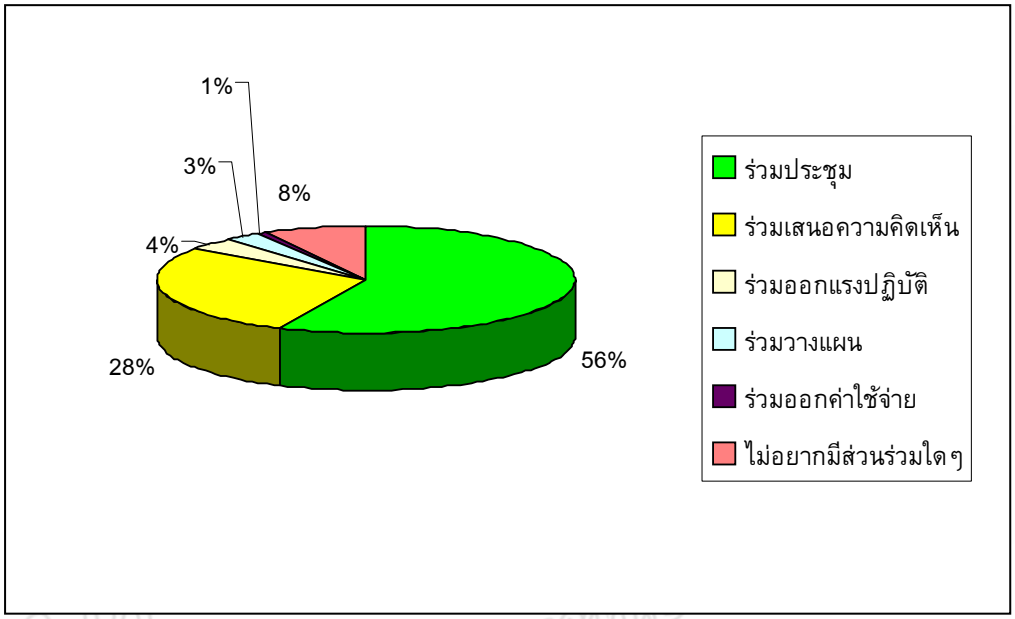

ตาราง 4.17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่พอใจต่อการจัดการหรือแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำโดยหน่วยงานราชการ

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
พอใจ	143	47.7
ไม่พอใจ	157	52.3
รวม	**300**	**100.0**

จากตาราง 4.17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบพอใจต่อการจัดการและแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำของหน่วยราชการ คิดเป็นร้อยละ 47.7 โดยให้เหตุผลว่า พอใจกับการที่ปัจจุบันมีปริมาณน้ำใช้อย่างเพียงพอตลอดทั้งปี และรวมทั้งมีการสร้างคูระบายน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่มักเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน ในขณะที่ร้อยละ 52.3 ไม่พอใจต่อการจัดการและแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำของหน่วยราชการ โดยให้เหตุผลว่า หน่วยงานราชการมักจะแก้ไขปัญหาช้า ไม่ตรงจุด และไม่ต่อเนื่อง การดำเนินงานบางเรื่องไม่ได้แจ้งในคนในชุมชนรับทราบหรือมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็นต่อทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ทำให้บางครั้งเกิดความเสียหายตามมา

ยกตัวอย่างเช่น การขุดลอกคลอง ซึ่งทำให้ตลิ่งพัง นาข้าวเสียหาย น้ำในบ่อแห้ง แหล่งอาหารของชุมชน เช่น หน่อไม้ ปลา มีจำนวนน้อยลง

ภาพประกอบ 4-13 ร้อยละของความพึงพอใจที่มีต่อหน่วยงานราชการ

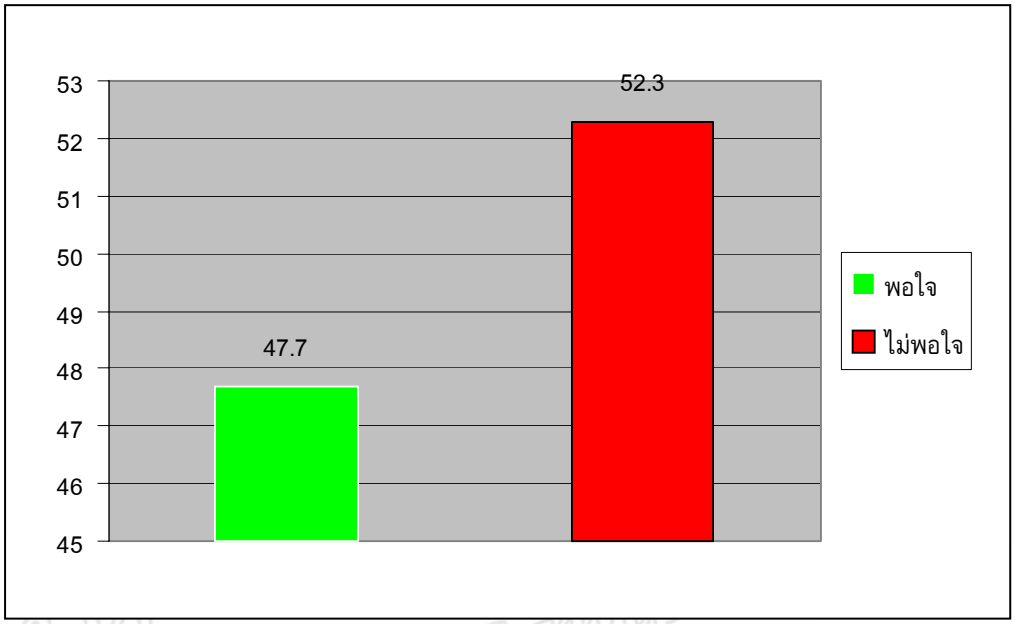

Prince of Pattani Campus

สถานการณ์น้ำแต่ละหมู่บ้านในตำบลกาเยาะมาตี

จากการสำรวจสถานการณ์ปัญหาน้ำแต่ละหมู่บ้านในตำบลกาเยาะมาตี ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4.18 จำนวนและร้อยละของปัญหาน้ำปัจจุบันที่สร้างความเดือนร้อนแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ปัญหาปัจจุบัน				รวม
		น้ำท่วม	ขาดน้ำ	น้ำเสีย	ไม่มีปัญหา	
1	จำปากอ	19	4	1	9	33
	(%)	(57.6)	(12.1)	(3.0)	(27.3)	(100.0)
2	ยะลูตง	22	19	1	5	47
	(%)	(46.8)	(40.4)	(2.1)	(10.6)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	49	12	2	4	67
	(%)	(73.1)	(17.9)	(3.0)	(6.0)	(100.0)
4	ส้มป่อย	5	55	0	0	60
	(%)	(8.3)	(91.7)	(0.0)	(0.0)	(100.0)
5	ปะลูกา	18	35	6	6	65
	(%)	(27.7)	(53.8)	(9.2)	(9.2)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	11	6	5	6	28
	(%)	(39.3)	(21.4)	(17.9)	(21.4)	(100.0)
	รวม	**124**	**131**	**15**	**30**	**300**
	(%)	**(41.3)**	**(43.7)**	**(5.0)**	**(10.0)**	**(100.0)**

จากตาราง 4.18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากหมู่ที่ 1 บ้านจำปากอ หมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง หมู่ที่ 3 บ้านกาเยาะมาตี และหมู่ที่ 6 บ้านยะลูตงดูวอ ประสบปัญหาเดือดร้อนจากน้ำท่วมมากที่สุดในรอบปีที่ผ่านมา ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามจากหมู่ที่ 4 บ้านส้มป่อย และหมู่ที่ 5 ปะลูกา ประสบปัญหาขาดน้ำมากที่สุด

ตาราง 4.19 จำนวนและร้อยละของปัญหาน้ำในอนาคตที่คาดว่าจะสร้างความเดือดร้อนให้แต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ปัญหาอนาคต				รวม
		น้ำท่วม	ขาดน้ำ	น้ำเสีย	ไม่มีปัญหา	
1	จำปากอ	3	29	1	0	33
	(%)	(9.1)	(87.9)	(3.0)	(0.0)	(100.0)
2	ยะลูตง	20	23	1	3	47
	(%)	(42.6)	(48.9)	(2.1)	(6.4)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	38	23	4	2	67
	(%)	(56.7)	(34.3)	(6.0)	(3.0)	(100.0)
4	ส้มป่อย	7	53	0	0	60
	(%)	(11.7)	(88.3)	(0.0)	(0.0)	(100.0)
5	ปะลูกา	14	44	6	1	65
	(%)	(21.5)	(67.7)	(9.2)	(1.5)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	13	6	5	4	28
	(%)	(46.4)	(21.4)	(17.9)	(14.3)	(100.0)
	รวม	**95**	**178**	**17**	**10**	**300**
	(%)	**(31.7)**	**(59.3)**	**(5.7)**	**(3.3)**	**(100.0)**

จากตาราง 4.19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากหมู่ที่ 1 บ้านจำปากอ หมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง หมู่ที่ 4 บ้านส้มป่อย และหมู่ที่ 5 ปะลูกา คาดว่าในอนาคตปัญหาขาดน้ำจะสร้างความเดือดร้อนให้กับพื้นที่ตนเองมากที่สุด ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากหมู่ที่ 3 บ้านกาเยาะมาตี และหมู่ที่ 6 บ้านยะลูตงดูวอ คาดว่าจะประสบปัญหาเดือดร้อนจากน้ำท่วมมากที่สุด

ตาราง 4.20 จำนวนและร้อยละของหมู่บ้านที่คาดว่าจะมีความขัดแย้งจากการใช้น้ำในอนาคต

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ความขัดแย้งในอนาคต		รวม
		มี	ไม่มี	
1	จำปากอ	30	3	33
	(%)	(90.9)	(9.1)	(100.0)
2	ยะลูตง	21	26	47
	(%)	(44.7)	(55.3)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	22	45	67
	(%)	(32.8)	(67.2)	(100.0)
4	ส้มป่อย	53	7	60
	(%)	(88.3)	(11.7)	(100.0)
5	ปะลูกา	30	35	65
	(%)	(46.2)	(53.8)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	2	26	28
	(%)	(7.1)	(92.9)	(100.0)
	รวม	**158**	**142**	**300**
	(%)	**(52.7)**	**(47.3)**	**(100.0)**

จากตาราง 4.20 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่จากหมู่ที่ 1 บ้านจำปากอ และหมู่ที่ 4 บ้านส้มป่อย คาดว่าอาจมีปัญหาความขัดแย้งจากการใช้น้ำเกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเองในอนาคต ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากหมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง หมู่ที่ 3 บ้านกาเยาะมาตี หมู่ที่ 5 ปะลูกา และหมู่ที่ 6 บ้านยะลูตงดูวอ คาดว่าจะไม่มีปัญหาความขัดแย้งจากการใช้น้ำเกิดขึ้นในพื้นที่ของตน

การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำแต่ละหมู่บ้าน

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของแต่ละหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4.21 จำนวนและร้อยละของแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	แหล่งน้ำเพื่อการบริโภค					รวม
		น้ำฝน	น้ำบ่อ	น้ำประปา	น้ำถัง	อื่นๆ	
1	จำปากอ	0	18	12	3	0	33
	(%)	(0.0)	(54.5)	(36.4)	(9.1)	(0.0)	(100.0)
2	ยะลูตง	1	26	14	4	2	47
	(%)	(2.1)	(55.3)	(29.8)	(8.5)	(4.3)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	4	57	2	4	0	67
	(%)	(6.0)	(85.0)	(3.0)	(6.0)	(0.0)	(100.0)
4	ส้มป่อย	1	53	6	0	0	60
	(%)	(1.7)	(88.3)	(10.0)	(0.0)	(0.0)	(100.0)
5	ปะลูกา	0	45	20	0	0	65
	(%)	(0.0)	(69.2)	(30.8)	(0.0)	(0.0)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	0	25	1	0	2	28
	(%)	(0.0)	(89.3)	(3.6)	(0.0)	(7.1)	(100.0)
	รวม	**6**	**224**	**55**	**11**	**4**	**300**
	(%)	**(2.0)**	**(74.7)**	**(18.3)**	**(3.7)**	**(1.3)**	**(100.0)**

จากตาราง 4.21 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากทุกหมู่บ้านในตำบลกาเยาะมาตีใช้น้ำเพื่อการบริโภคจากบ่อน้ำเป็นหลัก โดยมีเพียงหมู่ที่ 1 บ้านจำปากอ หมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง และหมู่ที่ 5 บ้านปะลูกา ที่เปอร์เซ็นการใช้น้ำประปามีมากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ ซึ่งแสดงว่าระบบน้ำประปาดีกว่าหมู่บ้านอื่นๆ

ตาราง 4.22 จำนวนและร้อยละของแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	แหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก					รวม
		น้ำฝน	น้ำชลประทาน	น้ำบ่อ	น้ำคลอง	อื่น ๆ	
1	จำปากอ	2	3	2	26	0	33
	(%)	(6.1)	(9.1)	(6.1)	(78.7)	(0.0)	(100.0)
2	ยะลูตง	1	17	6	22	1	47
	(%)	(2.1)	(36.2)	(12.8)	(46.7)	(2.1)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	23	4	20	20	0	67
	(%)	(34.2)	(6.0)	(29.9)	(29.9)	(0.0)	(100.0)
4	ส้มป่อย	55	0	2	3	0	60
	(%)	(91.7)	(0.0)	(3.3)	(5.0)	(0.0)	(100.0)
5	ปะลูกา	0	23	32	10	0	65
	(%)	(0.0)	(35.4)	(49.2)	(15.4)	(0.0)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	3	4	8	13	0	28
	(%)	(10.7)	(14.3)	(28.6)	(46.4)	(0.0)	(100.0)
	รวม	**84**	**51**	**70**	**94**	**1**	**300**
	(%)	**(28.0)**	**(17.0)**	**(23.3)**	**(31.3)**	**(0.3)**	**(100.0)**

Prince of Songkla University Pattani Campus

จากตาราง 4.22 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากหมู่ที่ 3 บ้านกาเยาะมาตี และหมู่ที่ 4 บ้านส้มป่อย ใช้น้ำฝนเป็นหลักในการเพาะปลูก หมู่ที่ 5 บ้านปะลูกา ใช้น้ำบ่อ ในขณะที่ หมู่ที่ 1 บ้านจำปากอ หมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง และหมู่ที่ 6 บ้านยะลูตงดูวอ ใช้น้ำคลอง โดยน้ำชลประทานมีใช้มากเพียงแค่ในหมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง และหมู่ที่ 5 บ้านปะลูกา

ตาราง 4.23 จำนวนและร้อยละของพื้นที่ที่พบความขัดแย้งจากการแย่งน้ำ

หมู่ที่	หมู่บ้าน	การแย่งน้ำ			รวม
		มี	ไม่มี	ไม่ทราบ	
1	จำปากอ	0	32	1	33
	(%)	(0.0)	(97.0)	(3.0)	(100.0)
2	ยะลูตง	3	36	8	47
	(%)	(6.4)	(76.6)	(17.0)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	8	57	2	67
	(%)	(11.9)	(85.1)	(3.0)	(100.0)
4	ส้มป่อย	3	50	7	60
	(%)	(5.0)	(83.3)	(11.7)	(100.0)
5	ปะลูกา	9	51	5	65
	(%)	(13.8)	(78.5)	(7.7)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	1	25	2	28
	(%)	(3.6)	(89.3)	(7.1)	(100.0)
	รวม	**24**	**251**	**25**	**300**
	(%)	**8.0%**	**83.7%**	**8.3%**	**100.0%**

จากตาราง 4.23 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากทุกหมู่บ้านยังไม่พบว่ามีปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากสาเหตุการแย่งน้ำกันใช้ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีปัญหาความขัดแย้งกันบ้างยกเว้นหมู่ที่ 1 บ้านจำปากอเท่านั้น ที่ไม่พบว่ามีการแย่งน้ำกันเลย

Prince of Songkla University Pattani Campus

การมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำแต่ละหมู่บ้าน

จากการสำรวจการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของแต่ละหมู่บ้านในตำบลกาเยาะมาตี ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4.24 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ

หมู่ที่	หมู่บ้าน	สมาชิก		รวม
		เป็น	ไม่เป็น	
1	จำปากอ	0	33	33
	(%)	(0.0)	(100.0)	(100.0)
2	ยะลูตง	1	46	47
	(%)	(2.1)	(97.9)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	2	65	67
	(%)	(3.0)	(97.0)	(100.0)
4	ส้มป่อย	1	59	60
	(%)	(1.7)	(98.3)	(100.0)
5	ปะลูกา	6	59	65
	(%)	(9.2)	(90.8)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	0	28	28
	(%)	(0.0)	(100.0)	(100.0)
	รวม	**10**	**290**	**300**
	(%)	**(3.3)**	**(96.7)**	**(100.0)**

จากตาราง 4.24 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่จากทุกหมู่บ้านไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ โดยมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เป็นสมาชิก ยกเว้นหมู่ที่ 1 บ้านจำปากอ และหมู่ที่ 6 บ้านยะลูตงดูวอ เพียงสองหมู่บ้านที่ไม่พบว่ามีใครเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรดังกล่าวเลย

ตาราง 4.25 จำนวนและร้อยละของผู้ที่ควรรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาน้ำมากที่สุด

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ผู้รับผิดชอบ				รวม
		ชาวบ้าน	อบต.	ชลประทาน	ร่วมกัน	
1	จำปากอ	0	1	0	32	33
	(%)	(0.0)	(3.0)	(0.0)	(97.0)	(100.0)
2	ยะลูตง	11	8	1	27	47
	(%)	(23.4)	(17.1)	(2.1)	(57.4)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	3	5	1	58	67
	(%)	(4.5)	(7.5)	(1.5)	(86.5)	(100.0)
4	ส้มป่อย	3	1	0	56	60
	(%)	(5.0)	(1.7)	(0.0)	(93.3)	(100.0)
5	ปะลูกา	27	9	2	27	65
	(%)	(41.5)	(13.9)	(3.1)	(41.5)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	3	8	0	17	28
	(%)	(10.7)	(28.6)	(0.0)	(60.7)	(100.0)
	รวม	**47**	**32**	**4**	**217**	**300**
	(%)	**(15.7)**	**(10.7)**	**(1.3)**	**(72.3)**	**(100.0)**

จากตาราง 4.25 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากทุกหมู่บ้านเห็นว่าการจัดการและแก้ไขปัญหาน้ำควรเป็นหน้าที่ร่วมกันของทั้งชาวบ้านและหน่วยงานราชการ ในขณะที่หมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง และหมู่ที่ 5 บ้านปะลูกา ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสัดส่วนรองลงมาเห็นว่าชาวบ้านควรเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลและแก้ไขปัญหาน้ำด้วยตัวเอง

Prince of Songkla University Pattani Campus

ตาราง 4.26 จำนวนและร้อยละของการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการในการแก้ไขปัญหาน้ำของแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	การมีส่วนร่วม						รวม
		ประชุม	เสนอความคิด	วางแผน	ออกค่าใช้จ่าย	ออกแรง	ไม่มีส่วนร่วม	
1	จำปากอ	25	0	0	6	0	2	33
	(%)	(75.8)	(0.0)	(0.0)	(18.2)	(0.0)	(6.1)	(100.0)
2	ยะลูตง	8	5	1	2	0	31	47
	(%)	(17.0)	(10.6)	(2.1)	(4.3)	(0.0)	(66.0)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	12	5	1	0	1	48	67
	(%)	(17.9)	(7.5)	(1.5)	(0.0)	(1.5)	(71.6)	(100.0)
4	ส้มป่อย	26	2	0	0	0	32	60
	(%)	(43.3)	(3.3)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(53.3)	(100.0)
5	ปะลูกา	20	7	1	3	4	30	65
	(%)	(30.8)	(10.8)	(1.5)	(4.6)	(6.2)	(46.2)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	8	2	0	1	0	17	28
	(%)	(28.6)	(7.1)	(0.0)	(3.6)	(0.0)	(60.7)	(100.0)
	รวม	**99**	**21**	**3**	**12**	**5**	**160**	**300**
	(%)	**(33.0)**	**(7.0)**	**(1.0)**	**(4.0)**	**(1.7)**	**(53.3)**	**(100.0)**

จากตาราง 4.26 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จาก หมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง หมู่ที่ 3 บ้านกาเยาะมาตี หมู่ที่ 4 บ้านส้มป่อย หมู่ที่ 5 บ้านปะลูกา และหมู่ที่ 6 บ้านยะลูตงดูวอ ไม่เคยมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการในการจัดการหรือแก้ไขปัญหาน้ำ ยกเว้นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากหมู่ที่ 1 บ้านจำปากอเพียงหมู่เดียวที่เคยร่วมประชุมกับหน่วยราชการ

ตาราง 4.27 จำนวนและร้อยละของความต้องการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการในการแก้ไขปัญหาน้ำของแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ความต้องการมีส่วนร่วม						รวม
		ประชุม	เสนอความคิด	วางแผน	ออกค่าใช้จ่าย	ออกแรง	ไม่มีส่วนร่วม	
1	จำปากอ	5	27	0	0	0	1	33
	(%)	(15.2)	(81.8)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(3.0)	(100.0)
2	ยะลูตง	32	10	0	0	3	2	47
	(%)	(68.1)	(21.3)	(0.0)	(0.0)	(6.4)	(4.3)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	34	25	0	0	6	2	67
	(%)	(50.7)	(37.3)	(0.0)	(0.0)	(9.0)	(3.0)	(100.0)
4	ส้มป่อย	46	2	0	0	0	12	60
	(%)	(76.7)	(3.3)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(20.0)	(100.0)
5	ปะลูกา	40	12	6	2	2	3	65
	(%)	(61.5)	(18.5)	(9.2)	(3.1)	(3.1)	(4.6)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	13	8	2	0	1	4	28
	(%)	(46.4)	(28.6)	(7.1)	(0.0)	(3.6)	(14.3)	(100.0)
	รวม	**170**	**84**	**8**	**2**	**12**	**24**	**300**
	(%)	**(56.7)**	**(28.0)**	**(2.7)**	**(0.7)**	**(4.0)**	**(8.0)**	**(100.0)**

จากตาราง 4.27 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จาก หมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง หมู่ที่ 3 บ้านกาเยาะมาตี หมู่ที่ 4 บ้านส้มป่อย หมู่ที่ 5 บ้านปะลูกา และหมู่ที่ 6 บ้านยะลูตงดูวอ ต้องการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการในการจัดการหรือแก้ไขปัญหาน้ำด้วยการร่วมประชุม ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากหมู่ที่ 1 บ้านจำปากอต้องการร่วมแสดงความคิดเห็น

ตาราง 4.28 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ความพึงพอใจ		รวม
		พอใจ	ไม่พอใจ	
1	จำปากอ	17	16	33
	(%)	(51.5)	(48.5)	(100.0)
2	ยะลูตง	36	11	47
	(%)	(76.6)	(23.4)	(100.0)
3	กาเยาะมาตี	39	28	67
	(%)	(58.2)	(41.8)	(100.0)
4	ส้มป่อย	9	51	60
	(%)	(15.0)	(85.0)	(100.0)
5	ปะลูกา	31	34	65
	(%)	(47.7)	(52.3)	(100.0)
6	ยะลูตงดูวอ	11	17	28
	(%)	(39.3)	(60.7)	(100.0)
	รวม	**143**	**157**	**300**
	(%)	**(47.7)**	**(52.3)**	**(100.0)**

จากตาราง 4.28 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากหมู่ที่ 1 บ้านจำปากอ หมู่ที่ 2 บ้านยะลูตง และหมู่ที่ 3 บ้านกาเยาะมาตี มีความพึงพอใจต่อการจัดการและแก้ไขปัญหาน้ำของหน่วยงานที่รับผิดชอบในปัจจุบัน ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากหมู่ที่ 4 บ้านส้มป่อย หมู่ที่ 5 บ้านปะลูกา และหมู่ที่ 6 บ้านยะลูตงดูวอ ไม่พอใจต่อการจัดการและแก้ไขปัญหาน้ำของหน่วยงานที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามที่จัดเก็บ ผู้ตอบแบบสอบถามยังมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้มีการจัดการและพัฒนาแหล่งน้ำของพื้นที่ดังนี้

- อยากให้มีเวทีการประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานราชการและชาวบ้านเพื่อร่วมเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำของชุมชน
- อยากให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและให้ความรู้กับชาวบ้านในการวางแผนจัดการน้ำของชุมชน
- อยากให้รัฐมีนโยบายการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการน้ำอย่างชัดเจน
- อยากให้ชาวบ้านและหน่วยงานราชการช่วยกันดูแลระบบนิเวศ ช่วยกันประหยัดน้ำ
- อยากให้หน่วยงานราชการช่วยแก้ไขปัญหาตลิ่งพังด้วยการสร้างกำแพงป้องกันตลิ่ง และขุดทรายที่ทับถมบริเวณหน้าฝายที่ตื้นเขิน
- อยากให้หน่วยงานราชการให้ความช่วยเหลือด้านน้ำประปาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพน้ำให้อยู่ในเกณฑ์ที่สะอาด ปลอดภัย และไหลแรงตลอดทุกช่วงเวลา
- อยากให้หน่วยราชการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ทั้งน้ำเน่าเสียและปัญหาน้ำเป็นด่าง

Prince of Songkla University Pattani Campus